

senyalat i descrit per Gilliéron, en virtut del qual la llengua sol decidir-se pels mots i formes que no creen *homonímia*: manca en absolut de força creadora, i no obstant és un factor d'efectes considerables, de la mateixa naturalesa que la llei de la selectivitat, descoberta per Darwin: fa temps que uso el neologisme *homonimofòbia*, únic terme inequívoc i no perillós; mentre que els que més han recorregut a explicacions d'aquest tipus han parlat sempre de l'*homonímia*, mer abstracte constatatador d'una coincidència, que els conduïa a incomprensió i abombament indegut del fenomen (monomania de Griera).

Homòpter. *Homoterm*; *homotètic* [DOrt.], amb *τῶν* 'jo poso'; *homotècia* [id.]. *Homosexual* [AlcM, però ja s'usava c. 1925]; *homosexualitat*. *Homotípia*; *homotípus*. *Homòton*. *Homòtrop*.

Homília, pres del ll. tardà *homília* i, aquest, del gr. *ὄμιλα* 'reunió, aplec', 'conversa familiar', compost amb *ἵλη* 'grup, companyia': «així o trobam en la *omelia* de Sant Gregori, que u monge fo, e quan se dec morir, devezi tot son aver ---», *Homilies d'Organyà*, f° 5r23; «diu Crisòstum en una *homelia*», BOliver, *Excitatori*, 168; «diu sent Gregori en la *homelia* de huy ---», StVicentF (*Serm.* II, 37.13). *Homiliar*. *Homilier*.

Homeo-, del grec. *ὁμοιος* 'semblant': *Homeopàtic* [1868, *SLitCosta*], on figuren també *homeopatia* i el bàrbar terme *metge homeòpata* (mot absurdament format, que només hauria pogut significar 'pacient que pateix del mateix mal'). *Homeomorfisme*.

HONOR, del ll. HONOS, -ORIS, rebut per via mig-sàvia. □ 1.ª doc.: S. XIII.

«Amable fe, bé sies tu venguda --- Al Déu de glòria te graesch e-t deman --- en mi sies tots los dies que viuré, e yo sia ton servidor --- a multiplicar ta virtut e ta fama e ta *honor*», Lull (*Gentil*, O. C., 292.10); «Obedient fo Fèlix a son pare --- e ab la doctrina que li donà son pare, anà per los boscatges, per munts e per plans --- perquè a Déu fos feta reverència e *honor*», id. (*Merav.*, pròleg, Ag. I, 4.1f.). Restava *honor* en la seva acc. summa en llatí, d'abstracte absolut, mentre que en aplicacions individuals, i de més modest i personal nivell, havia tendit a perdre força, reemplaçat per derivats i mots afins; així quan ha de posar en romanç allò que en llatí posà com a «charitatem dignam *omni gloria et honore*», en el mateix *Gentil*, ho posà en forma catalana: «en volentat li venc que ab caritat creada adors e contemplàs la divinal caritat increada, *honorable en tots honraments*» (293.7).

Una altra d'aquestes concrecions, més terrestre, i després cada cop més pedestre. El sobirà o senyor, com a expressió més plaent per a la dignitat de tots, quan cedia un aspecte del domini de béns territorials —guardant-se de dir que donava— deïa o pretextava que els conferia com a honor: «En G. de Muncada --- no la poc pendre; e feren convenença entre él e don Fferrando e don P. Ahonés, e venc-se-n a Tahust, que tenia don Pero Ahonés de Nós per *honor*: e en aques-

ta convenença fo-hi Saragoça e ---», Jaume I (*Cròn.*, Ag., 35, § 21).

La cosa que més vivament interessava al senyor és el fort que *encomanava* al cavaller, i es deïa llavors que l'hi comandava *amb* l'honor de tals i tals terres, de tal o tal vila (Taüste a P. Ahonés): les terres i vila interessaven al vassall, però s'allegava que eren una honra amb què el senyor «acompanyava» la fortalesa: «comendo si quidem ego R. Berengarii, comes, tibi G. de Corneliano, ipsum meum castrum de Corneliano, cum omni suo honore, et dono tibi ipsum feuum ---», comanda que féu Ramon Bg. IV en l'any 1133 del castell de Cornellà amb les seves terres (Balari, *Orig.*, 341). La fórmula s'esfumà i restà, peça sol·da, la propietat conferida, adornada o dignificada amb el nom d'*honor*.

Això és el que, en realitat, ja va significar en les frases del Conqueridor i de Ramon Berenguer el Sant; nua ja de convenció, apareix en la carta que adreçen, els seus enviats, al detenedor de la seu d'Urgell, avisantoli que els seus denunciadors «davant l'Apostoli --- dixeren que vós éretz --- 'deflorator virginum' e que aviets pus de deu fil<|>s, e que-ls heretàvetz de la *honor* de la Gleia, e que aviets feita moneda falsa ---», doc. de c. 1251 (PPujol, *DocVgUrg.*, 16.18). La cosa en el llenguatge quotidià ha descendit ja a la designació dels béns, de la propietat, materials: «si algú per cas d'aventura trobarà tresor en *honor* estrayna ---», *CostTort.*, 95v. S'hi pot trobar colgat un tresor; però també pot fer-s'hi una compra o s'hi pot viure: «comprà l'Amat ab ses *honors* un home catiu e sots-mès --- e demanà-li què menjava ni bevia», «volc pujar --- la Volentat --- e l'Enteniment --- Remembrament: e tots tres pujaren a contemplar l'Amat en ses *honors*», Lull (*Blanq.*, O. C., 114). La metamòrfosi semàntica en un objecte tangible i possessorí es presenta consumada, però en l'expressió lingüística continuen mostrant consciència de l'acc. etimològica del mot, car en aquests mateixos passatges del *Libre d'Amic e Amat*, un altre ms. cabdal posa «comprà ab sos *honraments*», «puýaren --- en sos *honraments*» (*Blanquerna*, NCl., § 220, 226, vol. III, 60.24, 62.13).

Tenim, doncs, raons lingüístiques, i en particular semàntiques, per creure que *honor* participà alhora del caràcter de mot popular, i fins hereditari, i del de mot culte, i fins enfàtic; la seva progènie postverbal —*honra*, *honrament*, *honrança*— l'havia anat rellevant en gran part. El fet que en català central i a tot el Princ. es pronuncï amb -r sensible (*unór* Bna.), i amb -r muda a les Illes (*onó* mall. correcte; *onó*, BDLC xiv, 53, en parlar vulgar) referma aquesta conclusió; i ho referma més el fet que en la història de la llengua hagi passat del gènere femení —introduït pel llatí vulgar— al masculí remodelat sobre el llatí perenne, a diferència dels mots en -or que servaren el femení (*calor*, *tristor* etc.) i dels que resistiren en part al canvi (*dolor*, *color*, *remor/ru*), fet morfològic, del qual per tant ja no parlarem.

El cas és que avui conserva encara el lloc bàsic en la llengua literària, una vegada convertit en masculí: